

betydelige Nedsættelser, have vi to Hovedgrupper, Nedsættelsen af Tolden paa Raastoffer og Nedsættelsen af Tolden paa Nødvendighedsartikler. Med Hensyn til Tolden paa Raastoffer er jeg i alt Væsentligt fuldstændig enig med det Forslag, som den høitærede Finanzminister er fremkommen med, og jeg kan ikke godt i denne ene Retning slutte mig til den første ærede Taler, hvad angaar Industriens Betydning. Flere af de ærede tidligere Talere ere jo i Korthed komne ind paa at gjøre nogle Bemærkninger om Frihandels- og Beskyttelsessystemet. Jeg skal vogte mig for at forbyde mig for stærkt deri, men blot fremhæve, at jeg aldrig har været nogen Tilhænger af det ubetingede Frihandelsystem, men meget mere nærmer mig til den Retning, som i den senere Tid har gjort sig gjældende. Det ubetingede Frihandelsystem stod i en nær Forbindelse med den Være, som i Slutningen af forrige Aarhundrede optom om Arbejds Deling, og som i Løbet af dette Aarhundrede udviklede sig yderligere og stod i Forbindelse med andre Opfatninger af lignende Art, som gik ud paa en stærkere Udvikling af det enkelte Individets Ret til at ernære sig paa den Maade, som han selv mente, var den rigtigste, bedste og mest passende for ham, hvilket atter medførte en i høi Grad udviklet Deling af Arbejdet, en Deling, som i Begyndelsen ledede til Resultater, der vare forbausende, fordi den udviklede Produktionen i en ganske overordentlig Grad, men som senere viste sig at medføre andre Resultater, der vare i høi Grad uheldige og sørgelige for Arbejderen, idet han istedetfor at være Saaudvæxter eller Arbejder, der virker i mange forskellige Retninger, udviklede sig paa en ganske anden Maade, nemlig til at blive Fabrikarbejder, som kun arbejder i en ganske enkelt speciel Retning, en saa speciel Retning, at det maatte være næsten tilintetgjørende for den menneskelige Mands Eksistens. Naar en Arbejder udelukkende skal sætte Hovedet paa Knappenaale, skal klippe Stiftenes over eller slibe Spids paa Knappenaalene, saaledes at den enkelte Arbejder kun gjør det ene Arbejde og ikke Andet, vil det gjøre Mennesket til en Maskine, til alt Andet, end hvad han egentlig skal blive, og det vil yderligere lede til, at Arbejdslønnen synker, hvorved der udvikles et Proletariat, der kan have de sørgeligste og uheldigste Følger for Samfundet. Den Deling af Arbejdet, som denne Theori fremkaldte, er ligesaa uheldig, hvor den anvendes paa Staterne, naar man f. Ex. vilde dele Arbejdet for Staterne saaledes, at den ene Stat udelukkende skulde være agerdyrkende og den anden udelukkende være industridrivende. Det er kun ved, at Statens Indvaanere og Borgere arbejde i de forskellige Retninger, at Borgerne kunne udvikle sig til den høiere Fuldkommenhed, som vi maa ønske, at de kunne naae. Det Land, hvor der findes en udviklet Virksomhed i mange forskellige Retninger, naar derfor langt høiere

end det Land, der arbejder i ensidig Retning. Jeg tror næsten ikke, at det vil blive betvivlet af Noget, at det Lands Borgere ville komme til at staa høiest i civilisatorisk Retning; men det er saa heldigt, at de tillige komme til at staa høiest i økonomisk Retning, thi de paavirke hinanden ogsaa i den Retning, at de ved Kjøb af hinandens Produkter faae et ganske anderledes Grundlag for deres Velvære, end naar Omsætningen skal ske med Udlandet. Det er man temmelig enig om og har maaske altid været paa det Reene med, at den indenlandske Omsætning er den, der fremfor Alt har Betydning for Velværet, og at den udenlandske Omsætning kun bør træde hjælpende til, naar den indenlandske ikke er tilstrækkelig. Den udenlandske Omsætning er altid forbunden med mange forskellige Mistøer. Det vide vi jo, at, hvadsomhelst vi ville sælge af vore Produkter, ere vi afhængige af Markedet i Udlandet paa mange forskellige Maader. Jeg behøver kun at nævne Vanskelighederne ved at udføre vort Kvæg i den sidst forløbne Sommer og Vinter. Der kan komme Forstyrrelser i mangfoldige Retninger i andre Lande, hvormed vi have Forbindelse; der kan komme en økonomisk Krise, som gjør det vanskeligt for dem at kjøbe; der kan, hvad der jo af og til sker, komme Krig, som forhindrer Udsættelse, og der indtræder da Forstyrrelse for Produktionen her, som er af følelig Virkning. Men selv affet herfra er det af den allerstørste Betydning, at Produkterne kunne afsættes her i Landet, thi derved spares utvivlsomt Transportomkostningerne. Naar man kan sælge til sin Nabo, kan man naturligvis faae Mere for sin Vare, eller ialtfald kan han faae den billigere, end naar man skal sælge til Folk langt borte. Transportomkostningerne komme da utvivlsomt til Saalange vi af forskellige Værelse producere mere, end vi selv forbruge, vil Prisen paa vore Produkter blive bestemt af Verdensmarkedet minus Transportomkostningerne. De, som regjere Verdensmarkedet, ville betale for vore Produkter, hvad Prisen er paa Verdensmarkedet; vi maa selv afholde Transportomkostningerne. Hvis vi kunde bruge Baverne her i Landet, sparede vi Transportomkostningerne, og det vilde træde klart frem, hvis det kunde tænkes, at vi ikke producerede Tilstrækkeligt her i Landet af enkelte Ting, lad os sige af Korn, Kvæg osv., thi saa vilde vi komme til at betale foruden Prisen paa Verdensmarkedet endvidere Transportomkostningerne. Det er altsaa ikke tvivlsomt, at vi faae betydeligt Mere for vore Produkter, naar vi sælge dem i Landet, end naar vi sælge dem i Udlandet, og at Afsetningen er ganske anderledes sikker. Der er vel ingen af de Herrer, der ikke vil være fuldtud kjendt med, at i Nærheden af de store Byer stiger Prisen paa Sorden og paa de Produkter, som Sorden frembringer, og dermed viser det sig jo tydeligt nok, hvad Værd det har ogsaa for Landmanden og for Sordbrugerene, at han kan finde